Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda

Vrijedi izgovorena riječ.

Gospodine predsjedniče, uvaženi članovi Vijeća sigurnosti, dame i gospodo,

Prije svega, želio bih napomenuti koliko mi je drago što su dobri ljudi poput ambasadora Rycrofta, koji je bio prisutan u Dejtonu prije 20 godina, i dalje uključeni u naš zajednički napor da povedemo Bosnu i Hercegovinu iz rata ka trajnom miru.

Dvadeset i prvog novembra ćemo obilježiti dvadesetu godišnjicu Daytonskog mirovnog sporazuma, mirovnog ugovora kojim je okončan jedan od najbrutalnijih ratova na tlu Evrope od završetka Drugog svjetskog rata.

Ova naizgled nepregledna kolona migranata i izbjeglica koja se sada kreće Zapadnim Balkanom podsjeća nas na ljudsku tragediju rata i koliko je mir dragocjen.

Do mira koji je donio Dayton teško se došlo i on se nikada ne smije uzeti zdravo za gotovo nego se mora unaprijeđivati i jačati.

* * *

Gospodine predsjedniče, uvaženi članovi Vijeća sigurnosti, dame i gospodo,

Godišnjice su prilika da razmislimo o onome što je postignuto i analiziramo ono što još treba da se uradi.

Dakle, dozvolite mi da ukratko rezimiram postignuća, posebno tokom prvih deset godina nakon završetka rata kada je Bosna i Hercegovina bila najbolji primjer postkonfliktnog procesa izgradnje mira i reintegracije.

Omogućena je sloboda kretanja, milion izbjeglica ostvarilo je povrat svojih domova prvi put nakon tako brutalnog sukoba, ojačani su organi vlasti na državnom nivou, ekonomija je stabilizirana, uspostavljeno je državno pravosuđe.

Tri vojske, sa tri ministra odbrane, koje su se borile jedna protiv druge zajednički su organizirane pod državnom kontrolom i jedinstvenim Ministarstvom odbrane, uspostavljena je jedinstvena obavještajna služba u skladu s najvišim evropskim standardima, uspostavljena je jedinstvena carinska služba koja efikasno radi, uspostavljena je jedinstvena valuta i jedinstven sistem indirektnog oporezivanja koji je temelj državnih financija, a slobodni i općenito pošteni izbori koji se održavaju u mirnoj atmosferi postali su pravilo.

Bosna i Hercegovina je 2005. godine bila možda najbolji primjer šta šira međunarodna zajednica može postići kada je jedinstvena u svom opredjeljenju da podrži mirovne napore.

Možda će biti potrebno da se ovako nešto opet učini negdje drugo i vrijedi se podsjetiti kako smo uspješni bili u Bosni i Hercegovini kada smo bili istinski jedinstveni i potpuno posvećeni istom cilju.

Međutim, tokom proteklih deset godina ova zemlja se nije kretala u pravom smjeru. To je razočarenje za međunarodnu zajednicu, ali, prije svega, za građane Bosne i Hercegovine.

Kako ulazimo u treću dekadu mirovnog procesa, moramo imati veća očekivanja i još jednom vidjeti konkretne rezultate i pozitivan impuls.

Uvjeren sam da je u narednih deset godina moguće postići veći napredak, ukoliko budemo imali dvije osnovne stvari:

1. Političku volju da se provedu suštinske reforme kako bi zemlja mogla napredovati.
2. Nepokolebljivo opredjeljenje za potpuno poštivanje Mirovnog sporazuma.

To neće biti jednostavno, ali je apsolutno potrebno jer su problemi s kojima se Bosna i Hercegovina danas suočava duboko ukorijenjeni i sistemski te odražavaju kompleksnost birokratskog aparata, slabosti ekonomije i, da budem iskren, interese koje neki politički lideri i državna preduzeća imaju u održavanju ovakvog nefunkcionalnog *statusa quo*.

Potrebno je provesti program ozbiljnih političkih, socijalnih i ekonomskih reformi kojima će se poboljšati funkcionalnost, privući investicije i osigurati zapošljavanje. Ukoliko to bude učinjeno, međunarodna zajednica je spremna, putem MMF-a, Svjetske banke i ostalih organizacija, da pruži velikodušnu pomoć kako bi pomogla ovoj zemlji da prođe kroz ovaj period pun izazova.

* * *

U periodu od mog posljednjeg obraćanja nesumnjivo je bilo pozitivnih stvari, kako ste već vidjeli u mom posljednjem izvještaju, ali bilo je i nekih ozbiljnih poteškoća, uključujući i one koje sam istaknuo u mom specijalnom izvještaju koji sam podnio 4. septembra.

Prvo ću pobrojati pozitivne stvari, kojih je bilo nekoliko:

- Vlasti Bosne i Hercegovine su u februaru potpisali i usvojili dokument o angažmanu sa Evropskom unijom, čime

se otvara put ka stupanju na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU 1. juna.

- Državni i entitetski organi su usvojili ambiciozne i koordinirane reformske programe u socijalnoj i ekonomskoj sferi, što je veliki korak naprijed.
- Pod razboritim vođstvom specijalnog predstavnika EU, ambasadora Lars-Gunnara Wigemarka, ostvareno je još nekoliko konkretnih inicijalnih rezultata u implementaciji reformskog programa, od kojih je najupečatljiviji usvajanje novog Zakona o radu od strane organa Federacije.
- Sa Crnom Gorom je potpisan sporazum o granicama, što je postignuće od istinskog regionalnog značaja. Ja se iskreno nadam da se slični sporazumi konačno mogu potpisati i sa ostalim susjedima Bosne i Hercegovine.
- A upravo prošle sedmice, u Sarajevu je održana dugoočekivana zajednička sjednica vlada Republike Srbije, predvođene premijerom Vučićem, i Bosne i Hercegovine, predvođene predsjedavajućim Vijeća ministara Zvizdićem.

* * *

S obzirom na ove pozitivne rezultate, koji odražavaju istinsko opredjeljenje da se zemlja vrati na pravi kurs, teško je razumjeti da su, paralelno sa ovim, neki političari bili odlučni u osporavanju Mirovnog sporazuma i destabilizaciji situacije u zemlji.

U mom posljednjem obraćanju Vijeću sigurnosti, izrazio sam zabrinutost povodom činjenice da je vladajuća stranka u Republici Srpskoj usvojila deklaraciju kojom se prijeti održavanjem referenduma o nezavisnosti 2018. godine. Iako se radi samo o stranačkom dokumentu koji nema zvaničnu vrijednost, ja sam ipak zabrinut prijetnjom održavanja referenduma o nezavisnosti do navedenog datuma.

Kako sam često navodio, Mirovni sporazum entitetima ne daje

pravo na otcjepljenje, i svaki pokušaj izmjene Mirovnog sporazuma zahtijeva dogovor svih strana.

Od tog vremena se suočavamo sa sve neposrednijim i zvaničnijim osporavanjem Mirovnog sporazuma i dugoročnog napretka koji svi priželjkujemo.

Ovdje mislim na odluku Narodne skupštine RS koju je donijela u julu da se organizira referendum o tome da li organi RS treba da poštuju ovlasti i odluke centralnih pravosudnih institucija ove zemlje; kao i odluke koje donose visoki predstavnici u okviru implementacije Mirovnog sporazuma.

Dvadeset osam članica Evropskog vijeća je jasno reklo u zaključcima od 12. oktobra da, citiram: "Održavanje takvog referenduma bi ugrozilo koheziju, suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine. Ono bi također ugrozilo napore na unapređenju socio-ekonomske situacije svih građana Bosne i Hercegovine i na ostvarenju daljih pomaka u pravcu integracije u EU".

Odluka Narodne skupštine RS tek treba da se objavi i da stupi na snagu. Još uvijek postoji prilika da se ispravi ovo kršenje Mirovnog sporazuma i očekujem da se organi RS odmaknu od ivice do koje su došli i ostave referendum po strani.

* * *

Dakle, gdje se nalaze reformski napori u Bosni i Hercegovini upravo sada, nešto više od godinu dana nakon posljednjih općih izbora?

Najpravednije bi bilo reći da je ovo kraj početka. Sljedećih nekoliko mjeseci bit će od suštinske važnosti jer će otkriti da li su vlasti odlučne da ostvare vlastite reformske planove. Neke od reformi će biti teške, ali će pružiti nove prilike zemlji i njenim građanima.

Izazov za Bosnu i Hercegovinu nije samo ŠTA treba uraditi.

Izazov je i KAKO to uraditi. Dvadeset godina nakon Daytona, ne može se poreći činjenica da se ova zemlja prečesto suočava sa podjelama. I zato je tako važno vratiti se radu na reformama, i to na način kojim će se ojačati pomirenje i reintegracija.

Bosni i Hercegovini prijeko je potrebno da udruži snage i da radi na zajedničkom cilju.

U tom smislu želio bih pohvaliti određene pozitivne geste koje su napravili državno Predsjedništvo i Vijeće ministara, i koje su obični građani toplo pozdravili. To je pozitivno liderstvo kakvo građani žele da vide, i toga nam treba puno više.

U tom smislu, također bih pohvalio poteze premijera Srbije Aleksandra Vučića koji su do sada bez presedana, a čiji je cilj postizanje istinskog regionalnog i etničkog pomirenja. Štaviše, premijer Vučić sutra ponovo odlazi u posjetu Srebrenici, što je za pozdraviti.

* * *

Dame i gospodo,

Dvadeset godina nakon što je počela naša misija izgradnje trajnog mira u Bosni i Hercegovini, nema sumnje da smo prešli veliki put. Napravljen je ogroman napredak.

Međutim, sa jednakom sigurnošću možemo zaključiti da taj posao još uvijek nije završen.

Budućnost za Bosnu i Hercegovinu je EU, ne zato što ja to kažem nego zato što je to ono što su demokratski izabrane vlasti Bosne i Hercegovine uvijek isticale kao svoj primarni cilj. Kao što su neki rekli kada sam prošli put bio ovdje, to nije nešto što je nametnuto građanima Bosne i Hercegovine. To je izbor koji su sami napravili.

Moja poruka vlastima Bosne i Hercegovine je sljedeća: EU je stavila na sto iskrenu i stvarnu ponudu kojom se građanima Bosne i Hercegovine pruža prilika za siguran, prosperitetan i

dostojanstven život za ovu i za sljedeće generacije.

Ta ponuda se mora objeručke prihvatiti.

Za političke aktere iz međunarodne zajednice, naglasio bih dvije stvari koje moramo uraditi da bismo osigurali uspjeh u Bosni i Hercegovini:

- Prvi je da nastavimo pomagati zemlji da očuva i ubrza pozitivni zamah koji su domaće vlasti u posljednjim mjesecima napravile uz pomoć EU.
- Drugi je da zajedno moramo da se suprotstavimo stvarnom osporavanju Mirovnog sporazuma, kao što je inicijativa za provođenje referenduma u RS.

Crtanje granica u Bosni i Hercegovini je iza nas. Bez obzira koliko neki pokušavali, podjele i otcjepljenje su propale strategije koje su poražene prije dvadeset godina.

Dvadeseta godišnjica Daytonskog mirovnog sporazuma trebalo bi da podsjeti međunarodnu zajednicu i lidere Bosne i Hercegovine koliko daleko je ova zemlja došla i koliko puno se još može postići ukoliko ojačamo svoje opredjeljenje za mirnu i prosperitetnu Bosnu i Hercegovinu, u interesu svih njenih naroda, susjeda i cijele Evrope.

Hvala.